

## СТВАРАЛАЧКА ЕНЕРГИЈА

*Апстракт:* У раду се говори о онтолошком односу „стварања“ и „енергије“. Полази се од тезе да у основи сваког стварања лежи енергија као јединствена покретачка сила. Њена природа је таква да омогућава повезаност свега у једну животворну целину. Текст садржи и разматрање питања извора из којег је све настало и из којег потиче сва енергија. Анализира се креативан и логосан карактер те енергије. Посебан акценат стављен је на људске енергетске потенцијале и њихову функцију у стваралаштву. Истакнут је значај даровитости, труда и слободе у остварењу креативног чина.

*Кључне речи:* енергија, стварање, слобода, дух

Поимање категорије стварања нужно обухвата питања, ко ствара, шта ствара, из чега ствара, тј. питања о Творцу, створеном свету и енергији стварања? Према Библији, у *Књизи Посијања*, Божије стварање света било је „Creatio et nihilo“ из којег је произашао створени свет прожет снагом Светог духа. Са тим „почетком“ обележено је стварање као Божије „деловање“ (creatio originalis), а са њим, створено је и време, тј. стварност отворена за даље промене (creatio continua), као и могућност људског деловања у свету (creatio nova)<sup>1</sup>.

Природа стварања заснива се на дејству разноврсних енергија. Као силе оне постоје у човеку, природи и космосу и прожимају целокупно постојање. Стога само условно можемо апстраховати човека и енергије у њему јер све постоји као један жив организам кроз који пулсирају заједничке силе. Целовитост и целисходност универзума нагоне нас на помисао да је његова структура заснована на једном принципу који га чини уређеним и животворним, а да човек као његов органски део подлеже истом. Јер, „иако смо слободни да мислимо и деламо, ми се држимо заједно неодојивим везама као звезде на небу. Ми не видимо те везе али их осећамо... Сваки од нас је део Целине“.<sup>2</sup> Ако следимо везу јединства, прожетости, условљености и хармоније свега постојећег, долазимо до једног заједничког извора из којег је све настало и чија супстанцијалност покреће све.

Одувек је пажњу великих умова заокупљало питање тог извора способног да покреће и ствара. Никола Тесла сматра да је то једна примарна

<sup>1</sup> Уп. Jürgen Moltman, *Naturwissenschaft und Glaube*, Scherz, Bern, 1988.

<sup>2</sup> Никола Тесла, *Чланци*, 93. Завод за уџбенике и наставна средства, 1995.

материја, несхватљиво танана, на коју делује креативна сила која уводи у егзистенцију. „А сав тај покрет, од таласа моћног океана до оног суптилног кретања у нашим мислима, има само један заједнички узрок. Сва та енергија потиче из једног центра, једног извора – Сунца. Сунце је извор који покреће све. Сунце одржава сав људски живот и даје сву људску енергију“.<sup>3</sup>

Ј. Поповић сматра да моћ покрета и живота може произлазити само из извора који има карактер логосне енергије. „Све што постоји, толико је компликовано, загонетно, тајанствено да не може постојати без неке урођене разумности. Нека премудра интелигенција као најнежнији флуид разливена је кроз сва бића, од најнижих до највиших и кроз све ствари од најпростијих до најсложенијих, и одржава их у постојању и животу“.<sup>4</sup>

Човек пред свим питањима свог постојања, а тиме и стварања, стоји као пред великом тајном која му је задата, пред којом је отворен, која га очарава, али и узнемирава, која је његова благодат, али и његово проклетство, која га привлачи ка вечности и опомиње на пролазност. Управо та двојност чини човека трагичним у подељености између слободе и судбине, среће и патње, стварања и разарања. Ни у ком бићу нема толико привлачности и опасности у отвореном ставу према свету колико у људском. Колико је енергија у човеку толико је и могућности да оне постану део његових моћи или слабости. Питање је како их човек схвата, доживљава и користи.

Створена природа поседује механизме по којима делује и који јој гарантују постојање. Човек је у односу на те силе отворен, увек у стању искушења, бриге, изазова, слободе. „У човеку се испољава једна неразумљива, необјашњива и несавладива жеља: да имитира природу, да ствара, да сам ради таква чуда која опажа око себе“.<sup>5</sup> Човек је стално био окренут будном ослушкивању говора природе како би у њеној енергији пронашао дубљи смисао целокупног, а тиме и сопственог постојања. У ту сврху он је разним радњама кроз непосредно спајање личних са космичким енергијама завиривао у њене искуствене и метафизичке тајне. Истраживања, открића, проналажења, највећа су потврда човекове „укопчаности у механизам свемира“ и израз његове најдубље жеље за стварањем. Подстакнут тим задатком „он силази у утробу Земљине кугле да изнесе њено скривено благо и да за своју употребу ослободи њене огромне заробљене енергије. Он осваја тамне дубине океана и плаветне области неба. Он продира у најдубља скровишта и шупљине грађе молекула и открива свом погледу бесконачно удаљене светове. Он потчињава и ставља у своју службу бесну, разорну варницу Прометеја, титанске снаге водопада, ветра и плиме... Шта будућност крије за ово чудно биће, рођено у једном даху, од ткива које је уништиво а ипак бесмртно, са његовим застрашујућим и божанским моћима“?<sup>6</sup>

---

<sup>3</sup> Исто, стр. 94.

<sup>4</sup> Јустин Поповић, О духу времена, стр.41. Политика, 2005.

<sup>5</sup> Н. Тесла, Нав. дело, стр.154.

<sup>6</sup> Исто, стр.155.

Извориште сталне човекове упитаности о тајнама постојања тиче се сазнања енергија којима је окружен и којима располаже. Енергије као силе које рађају, исијавају, спајају, покрећу, стварају, увек су биле предмет религијске, филозофске и научне свести. Наука на њих гледа као на законе по којима се све одвија у универзуму и које треба открити да би се на њих деловало у сврху остварења бољих услова живота. Религија их обавија велом мистике и зато их смешта у контекст надискуствених тајни недоступних људском уму. Уметност их кроз сублимирани израз опредмећује, а филозофија их кроз сталну тежњу за целовитим захватањем самог корена ствари увек изнова поставља, јер се стално налази на граници између метафизичког и физичког, умног и имагинативног.

Стварање је чин слободе у коме настаје нешто потпуно ново. Ипак, човеково стварање у свету не би било могуће без тог већ створеног света на чијој подлози се делује. Стварање је јединствен сусрет човека са светом. Сусрет у коме се покрећу, спајају и обликују различите енергије. Људско стваралаштво рађа се у чину надахнућа, страсти и обузетости енергијом одређене идеје. Он најпре има облик интуиције, непосредне замисли која неодољивом снагом привлачи и заокупља дух. Тај примарни стваралачки чин је извор заноса и тајанства, у њему стваралац осећа снагу унутрашњег жара. Али да би се стваралачка енергија у свом слободном кретању истински остварила она мора да сиђе у свет, да се открије људима кроз конкретне форме.<sup>7</sup>

Између првобитне стваралачке енергије и могућности њене реализације може постојати несклад. Неопходан је читав низ разних чиниоца да би се одређена енергија уобличила и прешла пут од замисли до остварења. За то је потребна даровитост која је извор не само одређене способности већ и надахнућа које чудним нитима обузима и заокупља пажњу ствараоца. Међутим, да би дар као изражена склоност ка одређеној делатности нашао пут остварења неопходно је поседовање бројних духовних моћи којима стваралац не само обогаћује своје идеје већ и отклања препреке у њиховој реализацији. Што су стваралачке енергије богатије то је и препуштање унутрашњем хтењу духа и његовом слободном делању веће.

Стварање је увек излазак из себе и стремљење изван личног. Стваралац је исувише заокупљен тајанственим енергијама које га подсећају на то да у својим тежњама и моћима није сам, да би у том магичном акту стварања мислио на себе или неке ефемерне ствари. Свако стваралаштво захтева напор духа, али без изабраности оно уопште не би било могуће. Тек из јединства дариване благодати и уложеног труда и подвига може произаћи истинска стваралачка творевина. Да би се стварала дела високе културне, духовне или моралне вредности потребна је присутност енергије која ствараоца чини потпуно посвећеним некој идеји и тежњи да је испуни. Та енергија може толико да овлада њиме да пред њеним привлачним дејством у заносу стварања остане и сâм зачуђен. Зато стваралац често види себе као медијум кроз који се прелама

---

<sup>7</sup> Уп. Н. А. Бердев, О назначенич човека, Република, 1998, Москва.

сплет чудних сила за које не зна одакле су дошле и како ишчезавају у тренутку кад дело настане. То су посебна стања екстатичног доживљаја, непосредног сагледавања, интуитивног опажања, која не настају случајно, већ из постпеног смирења вртлога које су покренуле снажне енергије духа. Тај непосредан тренутак открића истине научне, филозофске, религијске догађа се у часу затишја будности разума, када најфиније и најтананије енергије имагинације у неспутаном простору деловања својом слободном игром обелодањују створене форме духа. То је стање у коме стваралац враћа универзалном језгру оне енергије које је његов дух слободно одабрао у чину стварања.

## ЛИТЕРАТУРА

- Аристотел, Метафизика, Загреб, 1983.  
К. Атанасијевић, Рационализам и мистицизам, СКГ, бр. 2, Београд, 1928.  
Н. А. Бердев, О назначени чловека, Република, Москва, 1998.  
Б. Лоренц, Психологија и филозофија религије, Геца Кон, Београд, 1937.  
Jürgen Moltman, Naturwissenschaft und Glaube, Scherz, Bern, 1988.  
Јустин Поповић, О духу времена, Политика, 2005.  
Никола Тесла, Чланци, Завод за уџбенике и наставна средства, 1995

Ruzica Petrovic

## CREATIVE ENERGY

### SUMMARY

Creation as a category is characterized both by metaphysical and anthropological features, and is thus associated both with divine and human energies. The unique logos-moral structure of the universe is permeated by the life-giving principle, which constitutes the basis of man's existence and action. Faced with the secret of the universe, the principle is open, challenging amazement, admiration, anxiety, understanding and change. This is best proved with its presence in the magical, scientific, philosophical and mystical knowledge and experience of the world.